

GÁL BENCE

**A VÁROSFELJESZTÉSI KONCEPCIÓ SZEREPE
A NAGYVÁROSOK GLOBÁLIS PROBLÉMÁINAK
MEGOLDÁSÁBAN BUDAPEST
PÉLDÁJÁN KERESZTÜL**

DOKTORI ÉRTEKEZÉS - TÉZIS FÜZET

Pécsi Tudományegyetem
Breuer Marcel Doktori Iskola

Pécs, 2017

**A VÁROSFELJESZTÉSI KONCEPCIÓ SZEREPE
A NAGYVÁROSOK GLOBÁLIS PROBLÉMÁINAK
MEGOLDÁSÁBAN BUDAPEST
PÉLDÁJÁN KERESZTÜL**

GÁL BENCE

DOKTORI ÉRTEKEZÉS - TÉZIS FÜZET
Pécsi Tudományegyetem
Breuer Marcel Doktori Iskola

Pécs, 2017

ABSZTRAKT

A doktori kutatásom személyes indíttatás alapján kezdődött. Tanulmányaim során az építészet mellett a várostervezés is foglalkoztatott, így építész és településtervező diplomát is szereztem. A kutatásom tehát ilyen irányban szerettem volna elkezdni. Emellett Budapest szinte adta önmagát, hiszen itt születtem, itt nőttem fel, jelenleg is itt él. Rengeteg impulzust ad a város, mondhatjuk, hogy szenvedélyem Budapest. A témaválasztás során igyekeztem aktuális kérdéskörrel foglalkozni.

Napjainkban minden második ember városban él, így a lakóhelyük fejlődése, átalakulása globális kérdés. Fontos, hogy a jövő hozta változásokat a városok a maguk hasznára tudják fordítani. Doktori értekezésemben a nagyvárosok fejlődésével járó globális kihívásokat jártam körül, kiemelt hangsúlyt fektetve egy konkrét város, Budapest példájára. A fővároson keresztül igyekeztem bemutatni a szerkezeti átalakulásokat, emellett bemutatni a jelenleg kialakult állapotát, amelyre alapozva lehet a jövő fejlesztési koncepcióját tervezni.

A világ nagyvárosai, így Budapest szerkezetének átalakulása is folyamatos. Elmondható ugyanakkor, hogy a rendszerváltás során egy hirtelen, drasztikus változás következett be, melyet a főváros különböző okok miatt nem tudott megfelelő módon lereagálni. Ennek következményeképpen tudatos, kooperatív, előrelátó tervezés hiányában jöttek létre új funkciójú területek, zajlottak le funkcióváltások.

A főváros versenyt folytat a régió többi városával, amely versenyben fontos, hogy a városvezetés megfelelően válassza ki a város fejlődési irányát, így versenyképességét megőrizhesse, lehetőségeit a lehető legjobban kiaknázza. Ennek alapfeltétele az előrelátó, hosszútávú vízió, a város egészére vonatkozó fejlesztési koncepció, mely nem

pontszerű beavatkozásokra épít, hanem rendszerben gondolkodik, a különböző projektek egymást erősítő, szinergikus hatásaira alapoz. Ehhez kíván segítséget nyújtani a dr. Zoboki Gábor vezetés mellett előállított, doktori mestermunkám részeként bemutatott Budapest projektek tanulmány. Az aktuális városfejlesztési törekvéseket hivatott összefoglalni és bemutatni. A tanulmány gondos kutatómunkán alapul, több társtervező bevonásával készült. Az építészeti és városépítészeti kérdéseken túl kiemelt jelentőséggel bír a közlekedésfejlesztési koncepció.

A közlekedés szerepe a város életében az egyik legfontosabb tényező. Legyen szó magán vagy közösségi, autós, gyalogos vagy kerékpáros közlekedésről, a városi létnek meghatározó velejárója. Nincs ez másképp a fejlesztés tekintetében sem. A megfelelő városfejlesztési koncepciónak együtt kell járnia az őt kiszolgáló közlekedésfejlesztési koncepcióval. Bár ez igen ritkán fordul elő, de a közlekedési infrastruktúra fejlesztése konkrét városfejlesztési koncepció nélkül nem működik. Hiszen feleslegesen invesztálunk egy olyan projektbe, amely elkészülte után kihasználatlan lesz, felesleges teher a közösségi szolgáltatást nyújtó vállalatoknak. Ha nincs konkrét cél, az emberek nem fogják igénybe venni. Fordított esetben sajnos már gyakrabban előforduló problémáról van szó. Egy városrész fejlesztése, funkció telepítése, új épületek építése nem fog fejlődést hozni, ha nincs megtámogatva megfelelő minőségű és mennyiségű közlekedési infrastrukturális fejlesztéssel. Hiszen nem kapcsolódik be a város vérkeringésébe, így nem tud értékes részévé válni.

Magyarország egyik aktuális politikai és közéleti kérdése a szocializmus hagyatékaiként számon tartott lakótelepek sorsa. Erre a kérdésre keresett választ a főváros IX. kerületének önkormányzata a József Attila lakótelepre kiírt településrendezési és építészeti

tervpályázat. A tervezés dr. Gyergyák János vezetése mellett történt. A munka gyakorlatban is megmutatja a városfejlesztés építészeti lehetőségeit, melynek elméletét a kutatás során megismertem. Izgalmas, összetett feladat volt a kerületrészt egészére koncepciót alkotni, valamint a meglévő lakótömbök megújítására, bővítésére megoldást javasolni. Ingatlanpiaci szempontból már jelenleg is a főváros egyik legkeresettebb területe, köszönhetően a kellemes zöld környezetnek. Azonban az önkormányzatra hatalmas terhet ró ennek a nagy mennyiségű zöld felületnek a kezelése, fenntartása. Tehermentesítési lehetőséget igyekeztünk teremteni a telekstruktúra átalakításával, így olyan kertek, területek jöttek létre, melynek felelősei a tömbközösségek, lépcsőházközösségek. Ugyanakkor a terület nyitottságát megőrzendő, nem konkrét fizikai leválasztást eszközöltünk, nem kerítéssel határoltuk el a különböző szintű köztereket, hanem tájépítészeti elemeket alkalmaztunk.

Az itt lakók erős helyi identitással rendelkeznek, aktív közösségi életet élnek, így kiemelt fontosságú volt a megfelelő minőségű közterületek, közösségi épületek kialakítása. A fővárosra jellemzően a lakótelepen is problémát jelent a gépkocsik túlzott száma, az ennek következtében kialakuló parkolási problémák. Tervünkben igyekeztünk erre megoldást találni. A terület megújítása során új arculat kialakítására kerül sor, melynek kiemelkedő elemei a köztereken elhelyezett pavilonok.

Összességében doktori disszertációmmal igyekeztem a városfejlesztés témakörét alaposan körüljárni, az elméleti kutatómunka után két mestermunkámmal a gyakorlatban is bemutatni. A mesterművek is kiegészítik egymást, hiszen míg az első egy teljes várost átfogó koncepciót mutat be, addig a második a város egy konkrét helyszínén egy konkrét megoldási javaslatot ismeret.

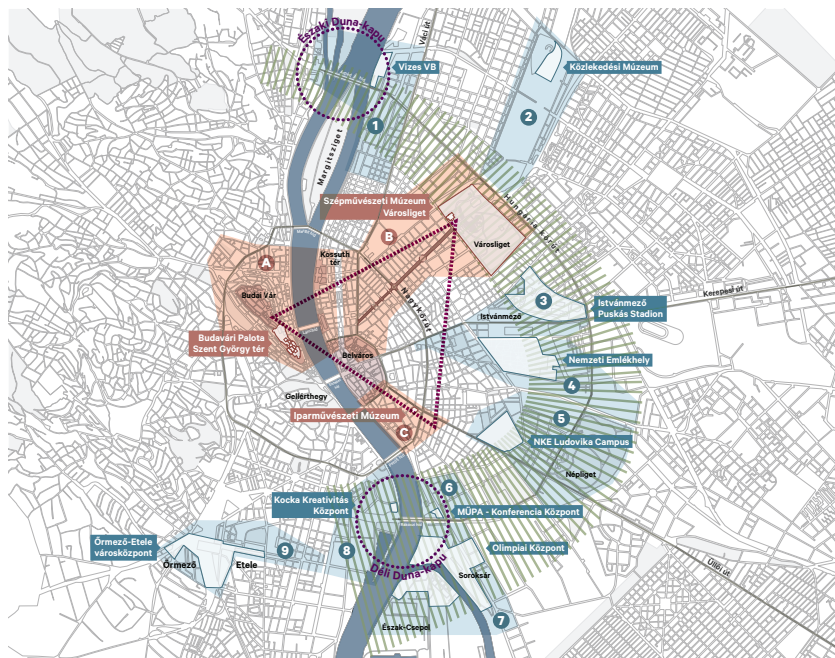
01. kép - Alközpont nélküli agglomerációs terület kialakulása

I. TÉZIS

Nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk a tudatos városfejlesztésre, így reagálva a nagyvárosok globális problémáira.

Az elmúlt évtizedekben olyan társadalmi-gazdasági átalakulás történt Budapesten, mely hirtelen, drasztikus változásokat hozott a főváros városszerkezetében, melyre építészeti és városrendezési eszközökkel kell válaszolni. Fontos az előrelátó, tervezett reagálás, hogy időben kialakulhasson a megfelelő koncepció, megelőzve ezzel a spontán átalakulást.

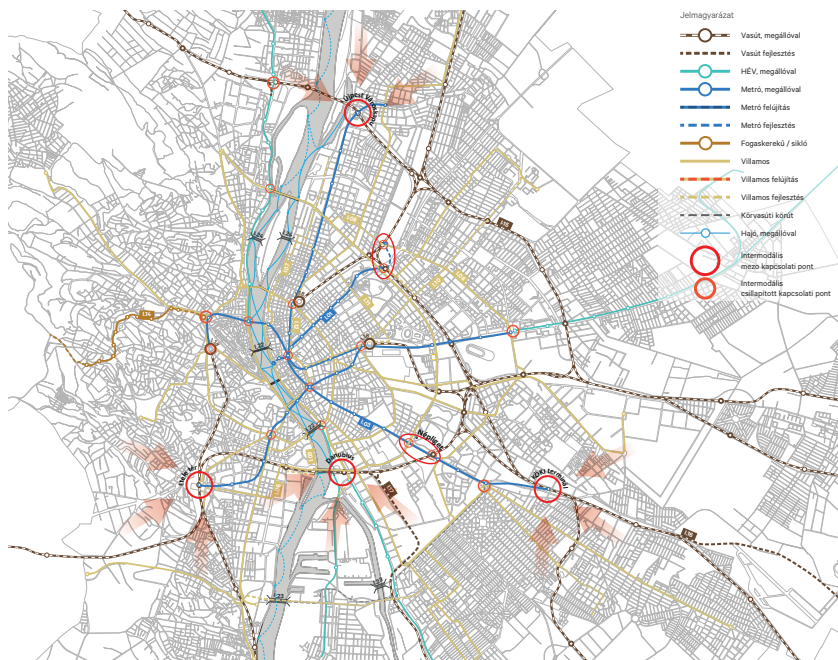

02. kép - Budapest meghatározó karakterei és az általuk meghatározott fejlesztési területek

II. TÉZIS

A nagyvárosok megfelelő mértékű és ütemű fejlődéséhez az egész városra kiterjedő, hosszútávú víziót kell kialakítani.

A városok fejlődésének tekintetében az átfogó gondolkozás kiemelkedő jelentőségű, hiszen a tudatos városfejlesztés egészében foglalkozik a településsel. Nem szabad hagyni, hogy az egyes elképzelések ad hoc módon valósuljanak meg, hanem egységes rendszerbe szerveződött projektekké kell válniuk, így szolgálva a város jövőjét, felemelkedését.

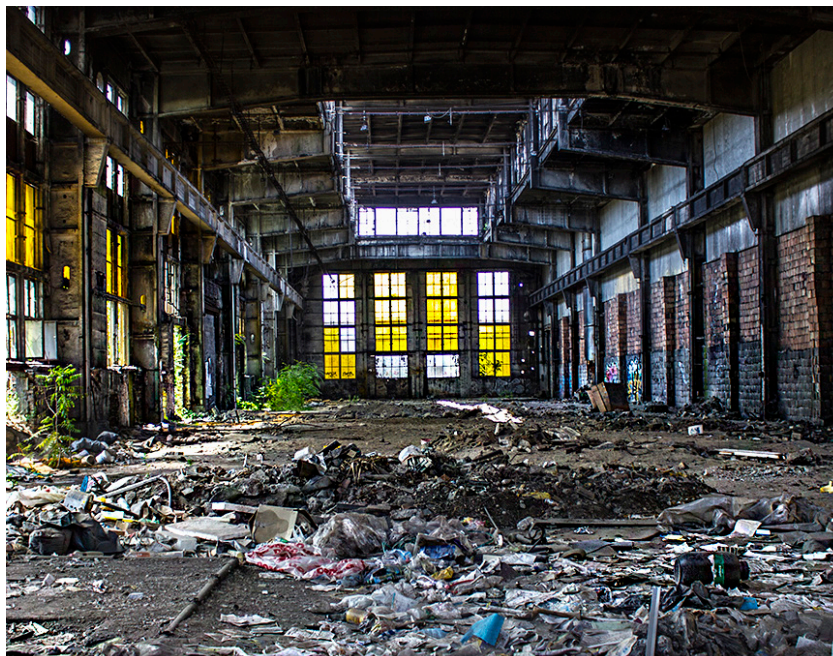

03. kép - Budapest középtávú (2015-2025 közötti) kötöttpályás közlekedésfejlesztési koncepciója

III. TÉZIS

A megfelelő városfejlesztési koncepciót minden esetben meg kell támogatni az öt kiszolgáló közlekedésfejlesztési koncepcióval.

Egy városrész fejlesztése, funkció telepítése, új épületek létrehozása önmagában nem elégséges feltétele a fejlődésnek, együtt kell járnia megfelelő minőségű és mennyiségű közlekedési infrastrukturális fejlesztéssel. Csak ekképpen tud bekapcsolódni a város vérkeringésébe. Továbbá a közlekedés fejlesztése is egyedül abban az esetben lehet működőképes, ha városfejlesztési projekttel társul.

04. kép - Elhagyott csepeli iparcsarnok; a rozsdáövezet városfejlesztési potenciál

IV. TÉZIS

Foglalkoznunk kell a város rozsdáövezeteivel, melyek Budapest egyik kiemelkedő városfejlesztési lehetőségét hordozzák magukban és ennek kiaknázása a város jövője szempontjából kardinális feladat.

A városszövetbe ágyazódva jelenleg a főváros „szégyenflotjai”, így emiatt is gyors változásra van szükség. Funkcióváltással, új építéssel olyan, szinte egybefüggő zöld gyűrű jöhet létre a város középső részén, mely meghatározó szereppel bír a város fejlődésének tekintetében.

06. kép - József Attila lakótelep lakóépületének minta bővítése, értéknövelése.

V. TÉZIS

Magyarország egyik legégetőbb kérdése a szocialista lakótömbök jövője, amivel az építészeknek kiemelten foglalkozniuk kell!

Jelenleg nem reális célkitűzés a lakók elköltöztetése, kárpótlása, így a magántulajdon védelme érdekében a bontás nem lehetséges. A meggondolatlan rombolás helyett a meglévő épületállomány feljavításával, bővítésével a 21. század arculatához illeszkedő friss, korszerű, gazdaságos építészeti karakterben kell újjászületniük ezeknek az épületeknek.

ÁBRAJEGYZÉK

01. kép - A Budai várnegyed sokszinűsége

forrás: <https://img-s2.onedio.com/id-58ea4ee8ab2c9c047d036a4d/rev-0/raw/s-9187358c6a18ad00d66ac9707cf77dfd02be6e0d.jpg> (ismeretlen szerző)

02. kép - Alközpont nélküli agglomerációs terület kialakulása

forrás: <http://erdmost.hu/wp-content/uploads/2016/05/erd-parkvaros-830x580.jpg> (ismeretlen szerző)

03. kép - Budapest meghatározó karakterei és az általuk meghatározott fejlesztési területek

forrás: Kiemelt jelentőségű budapesti projektek (saját ábra)

04. kép - Budapest középtávú (2015-2025 közötti) kötöttpályás közlekedésfejlesztési koncepciója

forrás: Kiemelt jelentőségű budapesti projektek (saját ábra)

05. kép - Elhagyatott csepeli iparcsarnok; a rozsdaoövet városfejlesztési potenciál

forrás: <http://m.cdn.blog.hu/sz/szellemparok/image/Schnekta%20P%C3%Agter%20-%20Csepel%20m%C5%B1vek.jpg> (Schnekta Péter: Csepel művek)

06. kép - József Attila lakótelep lakóépületének minta bővítése, értéknövelése

forrás: József Attila lakótelep pályázat (saját ábra)

